

пiонiри Шевченкових iдей у Галичинi i досвiдний батько народу" (так називає л. Романчука «Дiло»), учений знаєць Шевченкових творiв не знає забути, що як би так поет був державсь його добрих рад, то був би не написав ані «Кавказ», ані «Сну», ані «Козачковському», «Як би ви знали» і т. ин. і т. ин.—взагалi всього того, що поставило його вище всiх попередникiв i всiх наступникiв в українській лiтературi; всього того, що зробило його найбільшою iндивiдуальністю в нових iвках України. Вiднимому все те, що писав Шевченко як бунтар i як покараний за свої «хиби»—i що лишилось з нього? Другий Кiвтка або другий Руданський...

Однакe хибно думав би той, хто б глядiв мотиви виступу Романчука в його... скромности.

Найсунiше те, що тут ужито Шевченкового iменi з певною полiтичною метою i то чисто-партiйною. Далшi слова про «хиби» нашого народу вiкривають занадто ясно гру д. Романчука: не покажуть недоволення з вашого тяжкого стану неволi, не говорiть «майже пiдбуриючих промов», стережiться вських признак бунту, а над усе—не критикуйте наших вiднесених послiв за їх безладну полiтику, не берiть за дiя їх пошочи, як: «дiстає раз-у-раз, не берiть на увагу наших полiтичних „зобудитки“ і т. ин., бо ось можемо покотувати так, як Шевченко...» Одним словом, се безсоромна профанiзацiя iменi нашого сина України.

У тiм самiм № «Дiла» п. з. «Чечуване капацьке хамство» подано зразок, як якийсь московськiй свiщеник прилюдно перед селнами знеславив Шевченка; «люди були огiрчені тiм огидним нападом i пiшли геть i зборiв, а свiдомiшим кров у жилах стeналась за люти!»... Се був «ворог», що своїм виступом зробив лихе дiло, не кинувши навіть тiнi макового зерна на великого мученика. Однoчасно з тим у Львовi говорив про нього свiй «добрий чоловiк», «Батько народу», серед свiтчаного збору, i говорив так, що Шевченко, слухачука його, мiг-би тiльки повторити свої слова:

Не так тi вороги,
як добрi люди—
i окрудять задукаючи,
длаючи осудати...
Без ворогiв можна в свiтi
як небуд прожити;
а сi добри люди
вайдуть тебе всюди,
i на тiм свiтi добрих
тебе не забудуть.

С. Ф.

У Львовi н. с. 7 марта 1908.

Ножи в Шевченковiй могилi.

Надзвичайний i бучний похорон Шевченка, отi торжественнi проводи його шершу з Петербурга на Україну, а далi з Кiйва до Канева, де на Чернечiй горi наш Кобзар знашов затийний кучок про вiщий спочинок—визнали своє часу, як вiдомо, велике зворушення в народi. На Шевченкову могилу люде приходили зблизьки i здалека, як на прощу; скрiзь

шла поголоска про того, кого тут поховано, i постає його оповито легендарними переказами. Мало того, навіть сама могилу перекресоано свiятим мiсцем i простi люде розбiрали з неї землю на лiки од уської слаости. Так погiтали були темнi брати того, хто писав їм про волю, чиє серце цiлий вiк билоса одним бажанням—«добра «меншому братовi», волi i свiтла. В Шевченковi вони iнстинктивно чули свого приятеля дa великого учителя i його могилу оповили побожною шанобою.

Та не так привiтало похорон Шевченка тодiшнє панство на Україні, а надто по канiвських околицях. Зворушення в народi панi-дворяне взяли за певний знак якогось повстання проти тодiшнього ладу i так переполошилися, що забули вську мiру пристойности i навіть просто доброго розуму. Зразж же до Кiйва, до вищої i нижчої адмiнiстрацiї, полетiли доноси на мовчану могилу, в яких їм виставлено за агитатора i пiдбуривача простого люду проти панства. Пропоновано було навіть знести Шевченкову могилу, а прах його тихцем перенести де инде, де б людам вона не так у вiчi кидалась. Про що ганебну iсторiю розсказав був колiсь у «Кiевской Старинi» Бiлик (вi. Рудченко), але тодi ще не всi факти були добре вiдомо. Останнiм часом журнал «Минувшiе годи» (кн. 1) принiс нам цiкавий документ до шiєї iсторiї.

Це донос канiвського повітового маршала («предводителя дворянства») про настрiй у Канiвщинi в зв'язку з похорону Шевченка. Переляканому дворянству вчувають скрiзь «слухи, которые привели ввесь край в уныние и тревогу»—про ножи, закопанi нiби то в могилi Шевченка i призначенi на те, щоб рiзати панiв. I як такi чутки, каже автор доносу, були перед Гайдамачиною i «каждого этого рода катастрофично», то iятер очевидно має бути «рiзь» на панiв, жидiв, полiв i всьх людей в тонких жупанах з большими воротниками» (!). «Могилу Шевченка,— лише донощик далi,—служит какъ бы знаменемъ соединенiя людемъ, порождающимъ ненависть народа къ злвщному дворянству». А вже од мертвої могилу донощикови легенько було перескочити на живих людей та лiтературнi твори, вимагаючи перших «удалити», а другi «воспретити». Такi книжки, як «Гайдамаки» i «Тарасова нiч» Шевченка та «Граматка» «другого автора» (мова йде про Кулiшеву «Граматку») «крайне опасны,—пишеться в доносi,—нiбо народъ, видя въ нихъ исключительно только (?) изображение мести, рiзи, кровопролитiя—побуждается къ тому, что бы повторити эти дiла, столь прославляемая (?)». I хоча «нiтъ положительных фактовъ, обвиняющихъ кого-либо въ прямомъ возбужденiи народа къ истребленiю помiщиковъ», проте автор доноса таки певен, що змова на панiв ест i народ жде тiльки слухачного са, щоб почати страшу «рiзь». Надто небезпечним здаються канiвському маршалку люде, у яких «видно на глазахъ и цiломъ лицi (sic) какую-то строгость (!) и постоянное уныние,—они-то возбуждаютъ страхъ жи-

телей к. Канева и его окрестности».

I настраханий такими людемi маршалок просить «поставити въ нашихъ стpонахъ достаточную военную силу», а що розвiяти поголоску про ножи в Шевченковiй могилi, «разрыть эту могилу и показатъ народу, что этихъ ножевъ вовсе не было».

«Лякая ворона i куца боється»—каже, примiвка, а панство завжди панство. Як тепер воно покладає всi свої надiї тiльки на арештовання «агитаторiв», репресiї проти друкованого слова i вiськувою силу, так само i тодi воно халпало до тих самих способiв. Мало того, воно вважувалося божельною рукою доторкнутися навіть до могилу великою народною поета, потрiбною кiстки його в домовинi, аби тiльки заспокоити себе проти вигаданихъ страхiв. I цiастя же, що адмiнiстрацiї тодi не була така наполохана, а то може i справдi могилу б розрили, не даючи спокою великому страдникowi i по смертi...

Рома.

Вiдгуки парламентського життя.

> Бiльшiсть членiв бюджетної комiсії, наперекiр думцi Козовцева, гадає, що бюджет може затверджуватися в Думi частинами. Це питання на днях буде обiрковуватися в комiсії, а по тому в Думi. Бюджетна комiсія одмовить од пропозицiї Козовцева—скористуватися послугами мiнiстерських бухгалтерiв.

> Соцiалдемократи хотiли були внести запитання з приводу закону 3 iюня. Запитання зверталось до Щегловiтова, як до генерал-прокурора, i вимагало, щоб до вiдповiдальности було притягнуто Столиiна за незаконне пiдписання акту 3 iюня— i сенат—за незаконне розпублiкування його. Не маючи власнихъ тридцяти пiдписiв, с.-д. звернувшись за допомогою до трудо-викiв. Тi згодились пiдписати запитання, але з умовою, що воно не вимагатиме, щоб до суду було притягнуто Столиiна. Важаючи цей пункт одним з головнiшихъ в запитаннi, соц.-дем. не схотiли його вкинути i, таким чином, запитання, за браком пiдписiв, внесено не буде.

> Мiлюкова повiнюватъ за злочинство проти тимчасовихъ правил про пресу. Злочинство полягає в тому, що в 1906 р. Мiлюков устиг в «Руси» замiтку про жорстоке поводження з покараним лейтенантом Швiдтом. На прохання оборони викликається ряд саюв, в тiм числi й багато офицерiв, якi мають потвердити правдивiсть фактiв, наведених в замiтцi Мiлюкова.

> Прави послi вносять запитання морському мiнiстру з приводу зловжиткiв пiдчас булування крейсера «Рюрик». Матерiал для запитання взято, головним чином, з статей Бруга в «Нов. Вр.».

З приводу цього запитання граф Бобринський сказы, що морський мiнiстр обiцяв незабаром подати пояснення, отже в запитаннi не буде потреби. Заважаючи на це, iнiцiатори збираються взяти його назад.